

Motion till riksdagen 2005/06:A300

av **Annelie Enochson (kd)**

Affärstider och folkhälsan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att verka för bättre folkhälsa genom att införa en ny affärstidslag.

Motivering

Sedan affärstidslagen upphörde den 31 december 1971 har ett "laglöst" tillstånd inträffat eftersom butikerna har möjlighet att hålla öppet på vilka tider de önskar. En ny vana har utvecklats i det svenska samhället: att handla på söndagar. Många tycker söndagshandlandet är bra eftersom man har ont om tid på vardagarna och man upptäcker att något behövs. Dock har det ökade öppethållandet inneburit att stressen ökar, såväl för konsumenten, den handelsanställda som för butiksägaren.

Vi lever i ett oerhört stressfyllt samhälle. Genom att kräva tillgänglighet under dygnets alla 24 timmar genom Internet, mobiler eller dygnet-runt-öppna affärer hinner vi knappast koppla av. Tillgängligheten är en stressande faktor i sig; inget omkring andas lugn eller väntan. Stress har vuxit till ett av våra största samhällsproblem. Många barn och föräldrar mår dåligt i det stressade svenska välfärdssamhället. Många föräldrar använder helgerna till att handla och stressar även då. Helgerna borde vara tiden då man tar det lugnt, umgås med sin familj och vänner. Istället stuvats barnen in i bilen för att följa med runt och handla. Barn som är på dagis och skola/fritis det mesta av sin vakna tid (i sämsta fall) har inte ens helgen att varva ner på.

Läkaren och författaren Christina Doctare menar att hjärnstress inte är något som den enskilde kan lastas för. Det ökade tempot och ständigt kontroll på lönsamhet som genomsyrar samhället tillsammans med minskad kontroll över den egna livssituationen resulterar i en ohållbar situation.

En reflexion som inte bara syns utan även känns i atmosfären är det lugn som infinner sig i de länder inom EU och i Norge som har söndagsstängda affärer. Familjen har tid att vara tillsammans och alla varvar ner. Jag tror att

Fel! Okänt namn på

alla som varit i några av de länder som fortfarande har stängt en dag i veckan har erfarit den fridfullhet som det innebär med mindre trafik och stress.

Affärsinnehavare är klivna till söndagsöppet. Det har blivit en bra försäljningsdag som man på grund av konkurrensskäl inte kan vara utan, och samtidigt är det en dyr dag då personalen ska ha betalt för obekvämt arbetstid. Denna kostnad drabbar till sist kunden som får betala för dyrare varor. Samtidigt är det ofta yngre extrapersonal som arbetar under helgerna då ordinarie personal är ledig. Det blir då också en arbetsmiljöfråga med yngre utbildad personal som alltför ofta arbetar ensamma.

När affärstidslagen upphörde trodde många att genom höga OB-tillägg skulle en "självreglering" ske. Det skulle bli för dyrt att ha öppet, och därmed skulle man inte ha öppet så mycket mer än vad som var fallet medan affärstidslagen fanns. Så har det nu inte blivit. På Handelsanställdas förbunds senaste kongress 2001 var frågan om ett begränsat öppethållande uppe, och ett beslut togs att "med kraft verka för att begränsa öppethållandet".

På kongressen antogs också följande uttalande:

Vi har konstaterat att öppettiderna har antagit sådana proportioner att det inte längre går att kombinera arbetsliv med ett bra familjeliv och en god fritid. Redan nu finns stora säkerhetsproblem som yttrar sig i att antalet rån, hot och våld mot butikspersonal kraftigt ökar. Detta sker företrädesvis på sena kvällar då ensamarbete ofta förekommer. Handelskräver därför också att branschen tar ansvar för sina anställda och begränsar sitt öppethållande. Annars ser vi ingen annan utväg än att kräva en affärstidslag.

Affärsinnehavare är tyngda och trötta på föreskrifter och lagar, men det finns positiva reaktioner på en lagstiftning om begränsat öppethållande eftersom detta är den enda vägen till förändring. Ingen kan genomföra detta på egen hand. Många små butiksägare är tvungna att ha öppet som de stora affärskedjorna för att kunna överleva. Detta innebär merkostnad och merarbete.

Varken jag eller vårt parti är positiv till mer regler och lagar för näringslivet, men i detta fall skulle vi hjälpa småföretagare som inte klarar förändring på egen hand, ge de handelsanställda bättre villkor och samtidigt ge möjlighet för medborgarna att varva ner och ha tid att vara tillsammans. Styrde man handeln till att ha öppet 6 dagar i veckan skulle detta ge billigare varor och bättre folkhälsa. Att människor behöver åtminstone en dag för återhämtning borde vara naturligt, speciellt idag när vi ser hur alltfler påverkas negativt av det uppdrivna tempot.

Aktuell situation

Under förra riksmötet lades en liknande motion som behandlades i AU3 där arbetsmarknadsutskottet föreslog avslag. I motivtexten hänvisas bland annat till den utredning som föregick affärstidslagen (1966:668). Där hänvisar man till att det antagligen kommer att bli längre affärstider och framhöll särskilt kvinnors ökande förvärvsarbete och den pågående befolkningsomflyttningen

Fel! Okänt namn på

som medförde att allt fler fick längre avstånd mellan arbetsplats och bostaden. Vi vet nu efter snart 40 år vad som hände. Det svenska folket har aldrig varit så stressat som nu och behovet av återhämtning aldrig varit så stort!

Danmark har under det gångna riksmötet antagit en ny stängningslag för handeln som tillåter butiker att hålla öppet 20 söndagar om året mot åtta i dag trots oppositionens protester (bland annat socialdemokraternas) och motstånd från detaljhandeln.

Den nya ”lukkeloven”, som träder i kraft redan den 1 juli 2005, innebär att alla affärer oavsett omsättning i framtiden kan ha öppet den första söndagen varje månad, alla söndagar under julskyltningen i december och ytterligare sex valfria söndagar per år.

De flesta danska detaljhandlarna har in till sista stund förgäves sökt övertyga regeringen om att utvidgat söndagsöppet hotar att slå ut mindre köpmän och butiker. De butiksanställdas fackliga ordförande Jörgen Hoppe talade om en ”sorgens dag för detaljhandeln”.

Under det gångna riksmötet startade ett nätverk i Sverige, söndagsstängt.nu, med en egen hemsida www.sondagsstangt.nu. I nätverket ingår representanter från näringslivet, facket, sjukvården, ideella sektorn med flera. Det är viktigt att inse behovet av pauser i vardagens lunk för de anställda likväl som för konsumenterna och detta kan ske genom att begränsa öppethållandena. Det är därför av största vikt att motionen behandlas och att dess intentioner genomförs under detta riksmöte.

Stockholm den 20 september 2005

Annelie Enochson (kd)